

Uluslararası Adıyaman Safvan Bin Muattal Ahlak Sempozyumunun Ardından

Doç. Dr. Candemir Doğan
Adıyaman Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi

Üniversitemiz 15-17 Şubat tarihlerinde çok önemli ve bir o kadar da değerli ilim ziyafetine en sahipliği yaptı. Beklenenin ötesinde Adıyaman ve dışından davetlinin katılımıyla gerçekleşen bu ilim ziyafetinde, Adıyaman sahip olduğu ancak şimdiye kadar hak ettiği değerde ilgi görmeyen çok değerli manevi mirasını tanımaya doğru ciddi bir adım daha atmış oldu. Yüce Sahabi Safvan Bin Muattal (ra) için çok anlamlı ve bir o kadar da önemli bilimsel bir sempozyum yapıldı. Ulusal ve uluslararası akademik dünyanın seçkin 18 bilim adamının sunum ve sohbetlerinden Adıyamanlılar istifade ettiler ve kendilerine yakışan tam bir misafirperverlik örneği göstererek ağırladılar.

İki ana temadan oluşan sempozyumun birinci teması olan Safvan Bin Muattal (ra) hazretlerinin tarihi kişiliği, onun uğruna hayatını ve her şeyini feda ettiği yüce idealleri, tarihi kişiliği odaklı olarak kapsamlı bir biçimde ele alındı. İkinci tema olarak da onun yaşantısında egemen olan ahlaki değerler genel-geçerlilik açısından değeri, evrensel ahlaka etkileri, günümüz ahlaki problemlerin çözümüne sağladığı katkıları ele alındı. Günümüzde yoğun yaşanan ahlaki değerler yitimi girdabına kapılan çağdaş insana kurtarıcı rol model olabilirlik nitelikleri çeşitli yönlerden incelendi, analiz ve sentezi yapılarak değerlendirildi.

Safvan Bin Muattal (ra)'in ahlak öğretmeni Peygamber Efendimiz (sav), "*Müminlerin en kâmil ve olgunu, ahlak bakımından en güzel olan, başkalarıyla en iyi geçinendir*", prensibini ahlakın temel ilkesi yapmasının günümüze yansımaları gereken biçimi üzerinde duruldu. Bu ilkenin insanlığa "*Ahlak iledir kemâli âdem, ahlak iledir nizamı âlem*", olduğunu öğrettiği tespit edildi. Hz. Peygamber (sav)'i model alan Yüce Sahabi Safvan Bin Muattal, güzel huyuyla her davranışını güzelleştirerek güzel ahlaklı bir gönül eri olduğu anlatıldı. Onun edep, ahlak, iffet ve huyunun güzelliği; çevresini saran akrep, yılan ve çıyanlara bile insanî âdab ve erkân öğretme gayretine engel olamaması yüceliğini ispat eden bir özellik olduğuna dikkat çekildi.

İslam, ahlakı Kur'an-ı Kerim olan kutlu Allah elçisi Hz. Peygamber (sav)'i rol model olarak hayata geçirilecek *iyi insan yetiştirme projesi* olduğu belirtildi. Yüce Allah'ın "*temiz toplum*" istediği ve temiz olmayan toplumları helak ettiği tarihi pek çok örneklerin olduğu anlatıldı. İslam'ın, insanı yaptığı tüm gizli-açık davranışlardan sorumlu tuttuğu ve bununla da güzel ahlâkı toplumda egemen kılmayı hedeflediği belirtildi. Güzel ahlakın da ancak Allah'a karşı vazifelerin hakkıyla, ihlasla yapılması ve bunun her şartta huy haline getirilmesiyle edinileceği açıklandı. İslâm'ın iç denetim ve vicdan terbiyesi denetimli erdemli oluşa çağırıldığı, dış denetim olmasa da insanın ahlak kurallarına uymazsa kamu vicdanında muhakeme edilmeden önce kendi vicdanında muhakeme edilme sistemiyle

işlediği savunuldu. İslam, önce bireyi güzel ahlakını kendisinin denetleyerek iyi bir insan olabileceğini, sonra da güzel ahlaklı bireylerin oluşturduğu “temiz toplumu” sosyal sorumluluk kurallarıyla denetleyerek ahlakiliğin sürekliliğinin sağlanacağı açıklandı.

Sempozyuma konu olan Safvan-ı Afif (ra)’in, ahlak ve edebin esası olan iffetiyle Allah tarafından tebci edildiği, aklanarak bir ahlak abidesi, insanlığın medarı iftihar ulu bir sahabe olarak rol model gösterildiği anlatıldı. Ondaki iffet ve afiflik öyle bir seciyedir ki, eğer bir insan onun tahammül ettiği yaman imtihandan geçebilirse o da ahlaken kemale erebilir. Buna örnek olarak nebi oğlu nebi olan Hz. Yusuf (as)’u, Ruhullah sıfatı olan ulu nebinin annesi Hz. Meryem’in iffet mihnetleriyle o yüceler yücesi makamlara çıkmaları yeter. Çünkü iffetsizlik insan vücudunun kimyasını bozar, pahası dünyadan çok daha yüksek nazik letâifi öldürür, tüm haramları işlemeye kapı açar. İffet, başlangıçta basit gibi görünen ancak sonucu çığ hareketiyle büyüyerek felaketlere dönüşen tüm çirkin söz ve davranışlardan sakındırır. Hayâ ve edep dairesinde yaşamayı, tüm ahlâkî değerlere titizlikle bağlı ve saygılı olmayı sağlar. Namuslu, edepli, şerefli ve ahlâklı olan birey iyi insandır ve onların oluşturduğu toplum da ahlaklı toplumdur. Bunları sağlayan hayâ, imanın bir parçasıdır ve “utanmıyorsan dilediğini yap” kutlu Peygamber (sav)’in en ağır ikazıdır.

Ayet ve hadislerde *‘isti’fâf’* kelimesiyle ifade edilen Safvan Bin Muattal’in sıfatı iffet, doğuştan ruhta saklı olan faziletlerin isteyerek gösterilen çabalarla yaşayarak geliştirilebilen ahlaki bir melekedir. Birey en engin edep, hayâ, iffet ve ahlak bilgisine sahip olsa da asla bu teorik bilgilerle ahlaklı olamaz. İffet, en samimi istek ve coşkuyla yapılan, ahlaklı olma çabalarıyla yaşanarak kazanılan ahlakla oluşan odak disiplindir. Genel anlamda iffet, hayatın her lahzasının istikamet ve itidal üzere yaşanmasıdır. İnsan meşru zevk ve lezzetlere istekli olur, ancak gayr-i meşru arzu ve isteklere karşı iradî karşı duruşla iffetli olur. Bunun için iffet erdemine sadece şehvî ve hayvanî zevkler karşısında nefsin arzularının dizginlenmesiyle erişilebilir. Başta Safvan Bin Muattal olmak üzere tüm sahabe hep iffetleriyle tebarüz ettiler ve yaşadıkları nezih hayat, afif karakterleriyle kendilerinden sonraki nesillere numune-i imtisal oldular.

İffet kavramı, günümüzde daraltılarak sadece namusu koruma anlamına indirgenmiştir. Aslında iffet; tüm ahlâk kurallarına en ince ayrıntılarına varıncaya kadar samimiyetle güçlü bir bağlılığı ifade eder. Yüce bir erdem sahibi olan iffetli birey, asla dalkavukluk ve dilencilik yapamaz, açgözlü olamaz, nefsin isteklerine boyun eğmez, eli-ayağı, dili-dudağı, gözü-kulağı tüm uzuvlarını günahlardan şiddetle sakınır. İhtiyaç içinde kıvransa dahi bunu gizler, kimseye sezdirmez, el-avuç asla açmaz, açamaz, yüzünü hiç dökmez, hatta gerçek hâlini bilmeyenler onu zengin sanacak kadar kendisini gizler. İffetli, mal-mülk edinme, yeme-içme gibi hayatın zorunlu ihtiyaçlarını karşılama çok ölçülüdür, her işte ve yerde itidalli, şerefini muhafaza etmeyi tercih eder ve daima kanaatkârdır. Hiç kimseden karşılıksız bir şey kabul etmez, izzet-i nefsini korumayı açlığa, yokluğa ve perişanlığa tercih eder, yokluğa katlanır, ama asla isteme zilletine düşmez.

Ayet ve hadislerde tüm ayrıntılarıyla müminlerin olmazsa olmaz temel özelliği olarak belirtilen iffet, kâmil iman sahibi olabilmenin en temel esaslarından biridir. Dilin iffeti, ağızdan çıkan her sözün kalbin sesi soluğu olması ve asla gerçek dışı en ufak bir şeyin söylenmemesidir. Her ne kadar duyguların bazı tür ve biçimlerine herkesin güç yetirmesi zor olsa da zillete düşmemek için duyguların bile denetim altında tutulması gerekir. İffet; başkasından en ufak bir şey istememe, dilencilikten uzak durma, kanaatkâr olma, şehevi arzu ve isteklerin baskısına boyun eğmeme, ırz ve namusa hâlel getirecek günahlardan sakınmaktır. Bu nedenlerden dolayı Allah ve Resulü, iffeti her mümin için olmazsa olmaz bir iman şiarı olarak görür.

İşte iffetin iman ve ahlaktaki bu önem ve değerinden dolayı münafıklar Safvan Bin Muattal'in şahsında Resulüllah'ın yüce iffetine dil uzattılar. Ancak Allah, İslam'ın en önemli bir rüknü olduğundan tüm boyutlarıyla en geniş bir biçimde onun iffetini aklamıştır. İffeti koruma, Allah'ın hatırı için nefsin tüm fenalıklarına dur diyebilme, insanı erdemin zirvesine taşır. Bu, Safvan Bin Muattal'in ifkten ayetle arındırılarak derecesinin yükseltilmesiyle açıkça görülür. İffetin önem ve değeri, onu tarihin derinliklerinde unutulup kaybolmaktan kurtarmıştır. İffetsizliğin kol gezdiği, ahlaki erdemlerin nefsin gelip geçici isteklerine feda edildiği günümüz toplumlarında Safvan Bin Muattal, rol model alınarak iffet yeniden kazanılabilir. Fevkalâde yüce bir mazhariyet olan iffet korunabilir.

Sempozyumda Safvan Bin Muattal'in kişiliği odağa alınarak onun temsil ettiği sahabe ahlaki incelendi ve toplumsal çözülmeye çareler bulunmaya çalışıldı. “İslâm Ahlâkı ve İslâm'da Mutluluk Anlayışı” bildirisıyla Prof. Dr. Alparslan Açıkgenç, sahabenin ahlaki erdeminin dayanağının şu esaslar üzerine kurulduğunu belirtti. “Tüm insan fiilleri, şu ya da bu şekilde bir dünya görüşüne dayanır. İnsan zihni daha doğduğu andan itibaren bilgi edinmeye başlar ve zihin kendisi için bir bilgi çerçevesi oluşturur. İşte “dünya görüşü” dediğimiz şey bu çerçevedir. Daha ilk bilgi parçacığını aldığı anda zihin bu çerçeve içinde faaliyet göstermeye başlar. Böylelikle dünya görüşü zihnin içinde işlediği bir 'çevre' haline gelir ve bu çevre olmadan zihnin faaliyet göstermesi imkânsızdır.”

Açıkgenç, günümüzün din-ahlak-hukuk arasındaki ilişki karmaşasını da şöyle açıkladı: “Hukuk, din ve ahlâk yapının asli üyeleri, mütemmim cüzleridir. Hukuk, ahlâk ve dinin bu şekildeki kavramsallaştırılması bu üçü arasında kesin bir ayırma hiçbir surette neden olmamıştır. Ahlâk, dinin mütemmim bir unsuru olduğundan İslâm dünyagörüşünde ahlâk felsefesi olamaz. Aynı şey hukuk ve hukuk felsefesi için de geçerlidir. Bunun zaruri bir sonucu olarak fıkıh kelimesi dini, hukuku ve ahlâkı öyle bir tarzda içerir ki bunlardan birini diğerinden ayrı düşünmek mümkün değildir. Dolayısıyla İslâm dünyagörüşü açısından bu üç felsefenin de yerini fıkıh almaktadır.”

Açıkgenç, açıklamalarını şöyle sürdürdü: “Kur'anî ahlâkın amacı, tahkikî iman ile yakîne ulaşmak ve itmi'nani elde etmektir. Çünkü Kur'an'a göre “kalpler sadece Allah'ı anmakla mutmain olurlar” (13/Ra'd, 28). Bunları elde etmeyi başaran bir kimse rıza makamına ulaşır ve felaha erer. Diğer bir deyişle rızayı netice veren itmi'nan seküler ahlâkçıların “mutluluk” diye ifade ettikleri durumun çok üstünde olan bir yaşantı hâlidir. Mutluluk (saadet) İslâm ahlâkında bir sorun olarak

ortaya çıkmaz, çünkü mutluluk (saadet) bir amaç değil, aksine belli bir ahlâkî amacı gerçekleştirmenin sonucunda ortaya çıkar. İşte bu nedendir ki Kur'an'da mutluluk kavramı bulunmaz.”

Açıkgenç; sahabe ahlakını da Allah'a imanla şöyle temellendirdi: “Eğer Allah fikri bir Müslümanın zihninde tam manasıyla yerleşmezse, İslâmî ahlâk mefhumları o kimsenin hayatında yeterince belirleyici olamaz. Bu gerçekten dolayı Kur'an'da vahy edildiği gibi Allah fikrinin, İslâmî ahlâk yaşantısı içinde yeterli açıklığa kavuşturulması gerekir. Bunun için bütün temel ahlâk kurallarının her şeyi yaratan ve koruyan bir Allah'tan geçerliliklerini alması gerekir. (2/Bakara 29; 6/En'am, 101; 7/Arafat, 185; 16/Nahl, 48; 25/Furkan, 2). İslâm ahlâk sistemi Kur'an'ın Allah anlayışı ve ölümden sonraki hesap günü fikrine dayalı bir ahlâkî hayat geliştiren din üzerine müessistir.”

“Sahabe-i Kiramda Ahlâk ve İnanç Bütünleşmesi” bildirisinde Prof. Dr. Hüdaverdi Adam şunları söyledi: “Kötü arzuların esiri olan insanın heva'sını ilah edinmiş olacağını bildiren Yüce Yaratıcı, insanın şeytanın telkinlerine açık olduğuna dikkat çekerek yanlış yolda giden ataları taklitten sakındırmıştır. Yeryüzüne de sâlih kullarını hâkim kılacağı müjdesini vermiştir. Güzel ahlâk, Hz. Peygamber'in “Ben ancak en güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim.” şeklindeki hadis-i şerifinde de belirttiği gibi İslam dininin temel hedefidir. “Onlar, o müminlerdir ki, kendilerine yeryüzünde iktidar verdiğimiz takdirde (zorbalardan yoluna sapmazlar, bilakis) namaz kılarlar, zekâtı verirler, iyiliği emrederler ve kötülükten vazgeçirmeye çalışırlar. Bütün işlerin sonu Allah'a dönecektir.”

Adam, güzel ahlâkın önemini şöyle anlattı: “Kıyamet gününde müminin terazisinde hiçbir şey güzel ahlâktan daha ağır değildir. Muhakkak ki Allah, kaba ve ağız bozuk kişiyi asla sevmez.” Hadisiyle güzel ahlakın önemini vurguladı ve güzel ahlâkın İslam'daki ibadetlerin meyvesi olduğunu belirtti. Mümin güzel ahlâklı olmazsa yaptığı ibadetler, hiçbir kıymeti ve faydası olmayan görsel hareket ve ayinlerden ibaret kalır. Bunu vurgulamak için Allah Teâlâ namazın faydalarını öğretirken “Namazı da kıl. Çünkü namaz, insanı kötü ve iğrenç şeylerden alıkoyar.” buyurur. Hz. Peygamber de bu konuda: “Kimin namazı, onu kötü ve iğrenç şeylerden alıkoymazsa, onun Allah'tan uzaklaşması artar.” buyururken orucun da aynı gayeye hizmet etmesi gerektiğini şöyle belirtir. “Sizden biriniz oruçlu bulunduğu gün, kötü söylemesin ve kimse ile çekişmesin. Şayet birisi kendisine söver veya çatarsa, ben oruçluyum desin.” tavsiyesinde bulunur. Hac hakkında ise; “Bir kimse hacceder ve hac esnasında kadına yaklaşmaz, kötü sözler söylemez ve büyük günahlardan çekinir, küçük günahları işlemekte ısrar etmezse o kimse, günahlarından arınarak annesinden doğduğu günkü gibi hacdan döner.” müjdesini verir.

Adam, açıklamalarını şöyle sürdürdü: “Güzel ahlâk olmaksızın kıyamet ve dünya işlerinden hiç biri düzene giremez ve hayatta huzur sağlanamaz. Bu sebeple ahlâkî düzeltip güzel temeller üzerine oturtmadan, fazla amelin bir yarar sağlayacağı düşünülmemelidir. Kötü huy, ameli, sirkenin balı bozduğu gibi bozup yok eder. Kötü ahlâk sahibinin çevresiyle olan ilişkilerinden mutluluk duyup, huzura kavuşacağı da zannedilmemelidir. Dünya ve ahiret işleri güzel ahlâk olmaksızın bir düzene

giremeyeceği için Allah Teâlâ peygamber göndermiştir. Resulullah, “*Ben yüce ahlâkı tamamlamak üzere gönderildim.*” buyurarak Allah tarafından gönderilme sebebinin yüce ahlâkı tamamlamak olduğunu belirtmiştir. Buna göre, kişinin ahlâkını güzelleştirmesi, büyük önem arz etmektedir. Güzeli ahlâk, her hayrın anahtarı ve her güzelliğin kaynağıdır.”

“*Hız. Peygamber (s.a.s.) Döneminde Müslümanların Bir Ahlak İmtihanı İfk (İftira) Hâdisesi ve Tahlili*” bildirisinde Prof. Dr. Kasım Şulul; bühtan anlamına gelen ifki; farkına varmaksızın bir kişinin başına ansızın gelen ve o kişiyi hayrette bırakan iftira olarak açıkladı. İfk, Hz. Peygamber (s.a.s.) döneminde olan ve doğrudan Hz. Peygamber’in aile hayatını hedef alan bir suikast niteliği taşır. Bu nedenle üzerinde dikkatle ve derin tetkiklerle durulmasını fazlasıyla hak eder. Kalplerinde iman istikrar bulmamış bazı kimselerin karanlık emellerini gerçekleştirmek için sınır tanımadıklarını ve her türlü iğrenç yola tevessül ettiklerini gösterir.

Şulul, Kur’an-ı Kerim’in ifki anlatım üslubunu şöyle açıkladı: “Toplumsal hayatın mayasının ahlâk ve fazilet olması gerektiğinden Kur’an-ı Kerim konuyu sınırlandırmamış, büyük bir hassasiyetle ve uzunca bir metinle ele almıştır. Tüm yönleriyle hem meselenin hakikatini gün yüzüne çıkarmış hem de bütün sosyal yapıları ve çeşitliliğiyle Müslümanların bu tip olaylarda ne yapmaları gerektiğini inançtan eyleme kadar, ahlaki tutum ve davranışlardan hukuki müeyyidelere kadar mesele bütün yönleriyle gayet veciz ve derin bir şekilde tafsil etmiştir.” yaklaşımıyla ifkin sosyal ahlak boyutunu ele almıştır. Hz. Peygamber’in “*Ondan bir kötülük görmedim; girdiğim her zorlu işte benimle beraberdi.*” dediği Safvan “Resul’ün (s.a.s.) gazalarından hiçbirinden geri kalmamıştır.”

“*Uygarlık Merkezli Ahlak ve Adalet Eğitimi Yaklaşımı*” konulu bildiriyle Doç. Dr. Süleyman Doğan, ahlak, adalet ve uygarlık ilişkisini şöyle açıkladı: “İnsanlığın ahlak ve adalet dili ortaktır. İnsanlık için olmazsa olmaz ahlak ve adalettir. Bu iki kavram düzgün işlemediği ve toplumda yerini bulmadığı zaman kargaşa ve zulüm olur. Ahlak ve adaletten yoksun toplum ve devletler yok olmuşlardır. Bunların örneklerini tarihin her döneminde bulmak mümkündür. Ahlak ve adalet gibi bu ortak dil, insanı ve hukuki değerler olmadan medeniyetleri inşa etmenin mümkün olmayacağı bilinmektedir. Uygarlığı etkin kılmanın yolu ahlak ve adalet eğitimiyle olabileceği, ahlak ve adaletin olmadığı yerde uygarlıktan (medeniyetten) söz etmenin mümkün olamayacağı bilinmelidir.”

“*Ahlaktan Allah’a Ulaşmak: Modern Psikolojiden Hareketle Yeni Bir Ahlak Delilinin Savunulması*” bildirisinde Doç. Dr. Caner Taslaman şunları sundu: “Pratik hayat, modern bilim, felsefe ve teoloji gibi birçok alan açısından önemli bir fenomen olan ahlaktan hareketle Tanrı’nın varlığı hakkında bir argüman sundu. Argümanındaki hareket noktası ahlakın temel nosyonlarının (iyi, kötü, adaletli, adaletsiz gibi) doğuştan olduğuna dair yakın dönemde elde edilen ahlak bilimi verileriydi. Bu verilerle insan zihninin tabula rasa (boş levha) olduğunu iddia eden görüşlerin yanlış olduğu gösterdi ve bu alternatifi saf dışı bırakmaya çalıştı. İnsanın doğuştan özelliklerinin Tanrı tarafından yerleştirildiği görüşünü savunan teist (tanrıya inanan) görüşün, bunların yönlendirilmemiş, rastgele doğal süreçlerle oluştuğunu savunan natüralist-ateist görüşlerden daha iyi bir açıklama olduğu

sonucuna ulaştı. Sunduğu argümanı “en iyi açıklamalı argüman” formundadır. Bildiride sunulan alternatifler incelendiğinde en iyi açıklamayı tespit etmek için kullanılacak en uygun metot olduğu görölr.”

Sempozyumda ölkemizin milli, sahabe ve ahlak şairi Mehmet Akif ile onun Mısırlı paydaşı, milli şair Ahmet şevki'nin ahlak anlayışlarının farklı bildirilerde birlikte ele alınması güzel bir tesadüftü. Bu bildirilerle dinleyiciler, ahlak normların evrenselliğini karşılaştırma ve değerlendirme fırsatını buldular. Bu, hayatını ahlaki erdemlere bağlı olarak yaşamanın kazandırdığı unutulmazlığa karşı bir minnet borcu olarak Altınşehir Camiinde düzenlenen anlamlı Cuma program ile daha da anlamlı oldu. Sempozyum, izleyenlerin ilim sofrasından faydalanmalarıyla sınırlı kalmadı. Bu vatani bize emanet eden şehit Sahabi Safvan Bin Muattal (r.a.) başta olmak üzere tüm şehitler ve dar-ı bekaya irtihal eleyen tüm ehli iman için 99 hatim ve mevlit okundu. Adıyaman halkı, bir yandan geçmişten gelen ahlaki erdemleriyle bağlarını yeniden güçlendirirken diğer yandan da vefa borcunu ödemenin mutluluğunu yaşadı.

Genelde sempozyum konuları, Sahabi Safvan Bin Muattal ve ahlakı farklı pencerelerden ele alarak bütünleştiren konulardı. Hemen hemen her konu işlenirken yeni derlenmiş önemli bilgiler sunuldu ve tebliğlerde toplumu aydınlatma hedefi de güdüldü. Tüm işlenen konular arasında organik denebilecek bir bütünlük vardı ve her bildiri yerli yerinde sunulduğundan birbirini bütünlük bilgileri sistemli verilmiş oldu. Bildiriler bir yandan bugüne kadar Safvan Bin Muattal ve sahabe ahlakı hakkında bilinen doğruları pekiştirirken, diğer yandan da günümüze kadar biline gelen yanlışları düzelterek bilgi kirliliğini önlemeye önemli katkılar sağladı.

Genelde sempozyum izleyenlerin dikkat etmesi gereken hususlardan biri de şudur: Tebliğ sunan hocalara verilen 20 dakika, yaptıkları uzun çalışmaların bir eşantiyon türünden pek azının özetlenmesidir. Genelde anlatılmak istenen konunun kavranmasıyla ilgili önemli şeylerin çokluğu ve sürenin kısılalığı sebebiyle bazen aceleyle eksik veya yanlış anlaşılabilir şekilde kapalı kalan yerler olabilmektedir. Bu husus dikkate alındığından tebliğ metinleri sempozyum öncesi kitap haline getirilerek dinleyicilere ulaştırıldı. Bu ise dinleyicilerin konuyu ayrıntılı olarak öğrenme ve isterlerse önceden kitabı okuyarak konuları daha iyi kavramaları için önemli bir fırsattı.

Her bilimsel toplantının hedefe ulaşması için soru-cevap bölümünün iyi değerlendirilmesi çok önemlidir. Soru-cevapla tebliğ daha iyi anlaşılır, zenginleşir, kapalı kalan konular açıklanır. Genelde vaktin darlığı sebebiyle açıklamaya fırsat bulunamayan noktaların açılmasına imkân verir. Dinleyicilerin tam anlama ve kavramaları için bu bölüm önemsendi. Ancak sorulara az zaman ayrılması, yeterli sayılabilecek tartışma ortamını sağlayamadı. Sürenin daha fazla olması halinde daha iyi sonuçların alınacağı daha sonraki çalışmalarda dikkate alınmalıdır.

Sempozyumda çok değerli araştırma sonuçları ve düşünceler dile getirildi. Tüm bunlarda ortak vurgu ise; sahabeyi yüce ahlakıyla tanımaya odaklanmakla ilgiliydi. Bildirilerde sahabe, haklarında

çok şey bilinmeden de onların ahlakıyla doğrudan taklit yoluyla ahlaklanmanın mümkün olduğu belirtildi. Ancak bilgiye dayalı kapsamlı tanıma ve taklit yoluyla ahlaklanmanın daha anlamlı olduğu vurgulandı. Her ikisinden daha önemlisinin de bilginin eyleme dönüştürülerek onlar gibi yaşamının hedef olduğu belirlendi. Ancak sahabenin ahlakıyla ahlaklanmada bu üç yöntemin hiç birinin diğerinin önemini azaltmayacağı ve birinin yerini diğerinin tutmayacağı da belirtildi. Çünkü Müslüman ümmetin, asırlardır rehberliğini yapan, gönüllere taht kuran sahabe, yalın bilgi ve anlatımla hakkıyla anlaşılır. Asıl sahabenin anlaşılmasını sağlayacak olan, tıpkı onlar gibi İslam'ı bilinçli yaşamayla oluşacak ortak duygu olduğu, tartışmasız bir gerçek olarak kabul gördü.

Sempozyum değerlendirme oturumunda, sahabe kelimesinin semantik, etimolojik ve epistemolojik anlamı gereği tek vücut olarak bütünleşmiş bir takım ruhuyla yaşama olduğunu vurgulayan Prof. Dr. Niyazi Kahveci, eş anlamlıları refik, şakik, halil, enis, elif ve ah gibi kelimelerinden farklı bir anlam yüklenerek sahabe toplumuyla özdeşleşen bir terim olduğuna vurgu yaptı. Hz. Peygamber (sav)'in yakın arkadaşları olan sahabe-i kiramın ortak hayat anlayışı ve paylaşımı ancak sahabe kelimesiyle ifade edilebileceğini söyledi.

Yine değerlendirme oturumunda; Doç. Dr. Caner Taslaman, bildiri kitaplarının basılı olarak sempozyum öncesi tebliğcilere verilmesinin bir ilk olduğunu ve sürpriz sevinci yaşattığını söyledi. Anlamlı ve bir o kadar da heyecanlı değerlendirme konuşmasıyla Yrd. Doç. Dr. Bekir Demirkol, ilim ve ahlakın bir hakkı olduğunun bilinmesi gerektiğinin altını çizdi. Sahabe ahlakıyla ahlaklanmasının bir gereği olarak kendi ahlakımıza ve kalkınmışlığımıza bakmamız gerekir, başkalarıyla uğraşmadan önce kendimizi düzeltmemiz gerekir ve biz kendimiz olursak problemlerimiz teker teker çözümlenerek aydınlık yarınlara doğru hızla ilerleriz. Sözleriyle sempozyumun toplumsal bilinçlenmeye önemli bir katkısı olacağını temenni etti.

Sempozyum değerlendirme oturumunda göz ardı edilmemesi gereken çok önemli bir teklif de Prof. Dr. Alpaslan Açıkgenç'ten geldi. Sempozyumun gelenekselleştirilmesini ve gelecek yıl "*Uluslararası Adıyaman Safvan Bin Muattal ve Ahlak Eğitimi Sempozyumu*" adıyla sahabe ve ahlak eğitimi temalı yapılmasını önerdi. Böyle bir sempozyumun günümüz ahlak problemlerinin çözümüne önemli katkılar sağlayacağı görüşünü paylaşan tüm katılımcılar, öneriyi yerinde gördüler ve çalışmalarına geç kalınmadan başlanması gerektiğini belirttiler.

Adıyaman ilimizin kültür, tarihi zenginlikler ve mübarek Sahabe Safvan Bin Muattal Hazretlerinin kattığı değerleri içeren açılış konuşması yaparak sempozyum sürecini başından sonuna kadar dikkatle izleyen Sayın Rektörümüz Prof. Dr. M. Talha Gönüllü'nün kusursuz bir ev sahipliği yapması, herkes tarafından şayan-ı takdirle karşılandı. Sempozyum fikrinin ilk ortaya çıktığı andan itibaren sıkıntısını çeken başta Sayın Rektörümüz ve her emeği geçene saygıyla en derin minnet ve şükranlarımı arz eder, yüce şehit sahibinin şefaatine ermelerini Aziz ve Celil olan Yüce Allah'tan niyaz ederim.

Bir sonraki “*Uluslararası Adıyaman Safvan Bin Muattal ve Ahlak Eğitimi Sempozyumu*”nda buluşmak üzere hoşça kalınız...